

Jaarrapportage

2021

Inhoudsopgave

Inleiding	03
Programma Gebouwde omgeving	04
Programma Elektriciteit	10
Programma Mobiliteit	17

Inleiding

In Parijs zijn klimaatdoelen afgesproken. Bijna 200 landen hebben beloofd hiermee aan de slag te gaan, ook Nederland. In Nederland kijken we per regio hoe we het Klimaatakkoord gaan uitvoeren. Daarom hebben we sinds 2020 het Zeeuws Energie Akkoord, afgekort ZEA. Iedereen die bijdraagt aan het opwekken van duurzame energie, energiebesparing en verduurzaming kan en mag meedoen met het ZEA. Grote en kleine initiatieven, van bedrijven en burgers. Zo halen we samen de klimaatdoelen van Parijs, maar dan op z'n Zeeuws. Ook Zeeland draagt dus actief bij aan het Klimaatakkoord. Deze jaarrapportage laat in woord en beeld zien hoe we in Zeeland het afgelopen jaar aan de slag zijn geweest met de klimaatdoelen van Parijs. Dat gebeurt aan de hand van de drie programma's waarlangs de Zeeuwse samenwerking is georganiseerd. De Zeeuwse hoofddoelstellen kennen 2030 veelal als richtdatum. Deze zijn dan ook nog niet bereikt, diverse tussen doelstellingen echter al wel. Bij het lezen van het verslag krijgt u met name ook een beeld van die tussentijdse successen.

Programma Gebouwde omgeving

Introductie

Het Programma Gebouwde omgeving is primair gericht op energiebesparing én het verduurzamen van publiek-, commercieel- en recreatievastgoed en van sociale- en particuliere woningbouw. De prioriteiten van het Programma liggen in het opstellen van de Regionale Structuur Warmte, de Transitie Visie Warmte en het RES Energiebesparingsplan. In de eerste twee trajecten hebben de Zeeuwse gemeenten een trekkersrol en ondersteunt het ZEA de gemeenten en bij het derde genoemde traject neemt het ZEA de trekkersrol op zich.

Waar werken we aan

Het landelijke doel is om in 2030 binnen de Gebouwde Omgeving 49% CO₂ te besparen. Deze landelijke ambitie is vertaald naar de Zeeuwse situatie. De bestaande plannen in de RES 1.0 tellen samen op tot een CO₂-besparing van minimaal 34%.

We staan voor de uitdaging om de huidige 185.000 huizen en 48.000 gebouwen aan te passen tot goed geïsoleerde en duurzaam verwarmde gebouwen. Alle nieuwbouw moet duurzaam geïsoleerd en aardgasvrij. Voor bestaande gebouwen, zal per

gebouw bepaald worden wat de beste strategie is volgens de drie oplossingsrichtingen uit de Trias Energetica: vermindering van de warmtevraag, verduurzaming van het warmteaanbod en toepassing van duurzame oplossingen en producten.

De beste oplossing moet lokaal en stapsgewijs, middels onderzoek en pilots, gevonden en gerealiseerd worden. Iedereen moet hun eigen rol binnen de energietransitie kunnen oppakken. Er is daarbij niet één specifieke oplossing voor de verduurzaming van de warmtevraag. Verschillende maatwerk oplossingen moeten gerealiseerd worden die opgeteld de eerder genoemde doelstellingen behalen.

Highlights uit 2021

Om gestructureerd en doeltreffend aan de slag te kunnen gaan met de bovenstaande ambities is er afgelopen jaar hard gewerkt aan het op- en vaststellen van de **Regionale Structuur Warmte (RWS '21)** en **gemeentelijke Transitievisies Warmte**. De RWS'21 is de basis voor bovenlokale afstemming over het gebruik van warmtebronnen. Daarmee vormde het één van de bouwstenen voor de gemeentelijke Transitievisies Warmte. De visies geven handelingsperspectief voor elke gemeente, de inwoners en bedrijven en beschrijft wanneer welke stappen nodig zijn in de transitie naar duurzame warmte. De visies zijn samen met belangrijke gebiedspartners in de gebouwde omgeving opgesteld. Ook inwoners,

inwonersvertegenwoordigingen, bedrijven en elke gemeenteraad is op verschillende momenten in het proces betrokken geweest.

Er is in 2021 niet alleen aan een goede structuur gewerkt. In de zomer zijn er voor **twee projecten** subsidies aangevraagd; één project is gericht op energiebesparing in het MKB en één project is gericht op bouw- en installatiebedrijven, om de medewerkers op te leiden en mee te nemen in de advisering aan particulieren m.b.t. de energietransitie. Het project voor de bouw- en installatiebranche is gehonoreerd, van het andere project is onlangs bekend geworden dat het is afgewezen. In 2021 zijn er ook beduidend meer gasloze nieuwe (woon)aansluitingen bijgekomen.

91% van de 1304 nieuwe aansluitingen in 2021 door Stedin waren gasloos. Dat is gelijk aan het landelijke gemiddelde en significant meer t.o.v. de 66% in 2020.

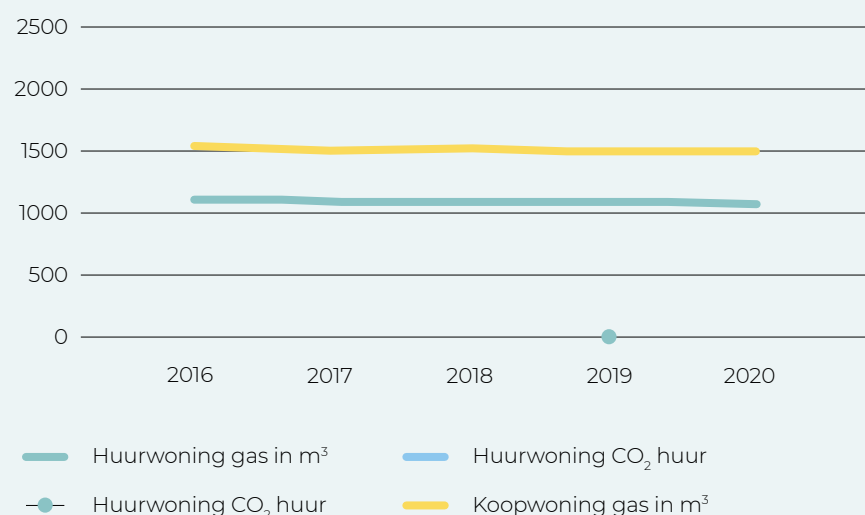
Voor de zes kleinste Zeeuwse gemeenten is via een Rijkssubsidie budget beschikbaar gekomen om te onderzoeken hoe het publieke vastgoed verduurzaamd kan worden. Het budget binnen dit **'Klimop programma'** is alleen bestemd voor advisering, niet voor investeringen. Tevens zullen informatieve bijeenkomsten worden belegd, waaraan alle Zeeuwse gemeenten kunnen deelnemen.

Sociale woningbouw

De corporaties liggen grotendeels op schema met het behalen van een gemiddeld label B voor hun woningen en zij nauw betrokken geweest bij het opstellen van de gemeentelijke Transitievisies Warmte. Er vindt regulier overleg plaats tussen de voorzitter van de tafel GO en de werkgroep Zeeuwse energietransitie van de corporaties, waarin een aantal directeuren is vertegenwoordigd. In dit overleg vindt afstemming plaats over de activiteiten bij de corporaties en de RES en Transitievisie warmte. Landelijk is er afgesproken dat er in 2030 1,5 miljoen woningen

aardgasvrij of ready gemaakt moeten zijn. Het aandeel van Zeeland (43.000 woningen) zal hierin echter heel beperkt zijn, tot nog toe gaat het om enkele honderden woningen. Voor het aardgasvrij maken van bestaande woningen, wordt vooral naar de corporaties gekeken. Door de hoge kosten zijn er echter op enkele projecten na, weinig plannen. Corporaties werken aan een monitoring van hoeveel huizen er uit hun bestand aardgasvrij zijn.

Gasverbruik Zeeuwse woningen

Figuur 1. In Zeeland blijft het gasverbruik van particuliere huishoudens al meerdere jaren op hetzelfde niveau, in de huursector daalt het verbruik licht.

Particulier vastgoed

Via de uitvoering van de Transitievisie Warmte binnen het particuliere vastgoed is communicatie met de doelgroep één van de belangrijkste instrumenten. Via een communicatiestrategie zal de particuliere woningeigenaar moeten worden benaderd om werk te maken van verduurzaming van de woning. Een werkgroep bestaande uit Bouwend Zeeland, Techniek Nederland, Rabobank, Energiek Zeeland, en verschillende makelaars hebben hiervoor een concept gelanceerd voor optimalisatie van de klantreis van de particuliere woningeigenaar. Dit betekent het traject van bewustwording tot en met actie om de woning te verduurzamen. In 2022 zal verder gewerkt worden aan dat concept.

Vanuit de subtafel particulier vastgoed is in 2021 verder gewerkt aan de Regeling Reductie Energie waarmee vouchers voor particulieren beschikbaar worden gesteld voor energiebesparing. Verder is er gewerkt aan een subsidieaanvraag voor een groot trainingsprogramma voor bouwvakkers en monteurs in verduurzaming GO.

Maatschappelijk vastgoed

Belangrijkste risico in verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed is het gebrek aan middelen bij de overheden. Door het opstellen van een routekaart en het opnemen van verduurzamingsmaatregelen in

het onderhoudsprogramma, moet er meer zicht komen op het budget dat nodig is de komende 20 jaar om het gehele vastgoed energieneutraal te hebben. Het inzichtelijk maken moet helpen in de discussie met het Rijk hierover.

Op dit moment krijgen alleen de zes kleinste gemeenten ondersteuning voor het in kaart brengen van het vastgoed, voor de anderen is er geen ondersteuning. Daar gebeurt momenteel niet zo veel, door gebrek aan capaciteit en

middelen. Mogelijk komt hier verandering in i.v.m. extra geld voor publiek vastgoed/KlimOp.

Overigens vertoont het energieverbruik van het publieke vastgoed een significante afname. Uit de cijfers van 2020 (2021 is nog niet beschikbaar) blijkt een reductie van 38% (62kton CO₂) ten opzichte van 2017. Wellicht heeft dit grotendeels te maken met de effecten van COVID-19 (gesloten kantoren en zwembaden).

Commercieel vastgoed

Eigenaars van commercieel vastgoed zijn gehouden aan de uitvoering van een erkende maatregelenlijst. Het ziet er echter naar uit dat het beperkt uitvoeren van de Erkende Maatregelenlijst door bedrijven onvoldoende CO₂-reductie oplevert bij het MKB. Er is nog weinig activiteit bij de eigenaren van kantoorpanden om aan de label C plicht te voldoen, de beoogde CO₂-reductie (afgezien van de tijdelijk reductie door COVID-19) lijkt op dat vlak niet te worden behaald. Er is een paar keer per jaar overleg tussen de handhavers van

de RUD en de gemeenten met de RES GO. Handhaving van de Informatieplicht vindt mondigesmaat plaats, door gebrek aan capaciteit bij de RUD en de gemeenten. Vanuit de reguliere overlegstructuur binnen het programma Gebouwde omgeving is er een brief opgesteld om kantooreigenaren te attenderen op verplichting energielabel C per 1 januari 2023, deze is via de meeste gemeenten verstuurd. Verder is een project opgezet om demo's op te zetten voor energiebesparing van bedrijven. Daarbij is een open platform van industriële installateurs en adviseurs opgezet,

waar bedrijven een beroep op kunnen doen.

Voor recreatief vastgoed ontbreekt het aan een partij die daadwerkelijk aan de slag wil gaan binnen de branche (Recron, Hiswa, Horeca) met energiebesparing en verduurzaming. Het is lastig gebleken om het thema op de agenda te krijgen bij de branche-organisaties. Vooral voorlopers zijn actief, maar de grote groep is nog niet in beweging.

Transitievisie Warmte

Greenvis/Warmte Transitie Makers hebben de Regionale Structuur Warmte opgeleverd en deze is ter goedkeuring aangeboden aan de Zeeuwse gemeenten. Bureau Over Morgen heeft 12 Zeeuwse gemeenten ondersteund bij het opzetten van de warmtevisie.

De plannen in de warmtevisies van de gemeenten zijn niet toereikend om de klimaatdoelen van 2030 te realiseren. Er zal de komende jaren veel extra capaciteit nodig zijn bij gemeenten. De tafel GO doet een voorstel om de krachten te bundelen en bepaalde thema's te verdelen over de gemeenten, zodat de beschikbare capaciteit zo effectief mogelijk kan worden ingezet. Dit werkt alleen als alle gemeenten meedoen en een bijdrage leveren.

Enkele corporaties geven aan dat door het achterwege blijven van duidelijke keuzes in de Transitievisie Warmte van de gemeenten zij hun duurzaamheidsinvesteringen op een lager pitje gaan zetten. Dit om te voorkomen dat zij verkeerde keuzes maken. De voorgenomen verlaging van de verhuurdersheffing voor corporaties die duurzame investeringen doen, kan deze negatieve tendens mogelijk doorbreken.

Mogelijke besparing via isolatie:

10% CO₂ reductie indien

- 60% van alle spouwmuren geïsoleerd wordt
- 60% van het glas vervangen door HR+ glas wordt
- 60% van alle daken en vloeren geïsoleerd wordt

Het verduurzamen van de warmte-opweksysteem:

12% CO₂ besparing als:

- meer dan 50% van de woningeigenaren bij vervanging van de gasketel voor een duurzaam alternatief kiest, heeft 30% een (hybride) warmtepomp in 2030

De productie van groen gas: 4% CO₂ reductie als:

- een groen gasproductie van 40 miljoen m³ (nu 20 mln), waarvan 60% voor de Gebouwde omgeving.

Figuur 2. Het samengevatte besparingspotentieel van de huidige aanpak welke vastgelegd is in de Transitievisies Warmte (Bron: Bureau Over Morgen).

Programma Elektriciteit

Introductie

Nederland heeft als doel een CO₂-vrij elektriciteitssysteem in 2050. Dat betekent dat bestaande fossiele bronnen worden vervangen door hernieuwbare bronnen. In Zeeland is dat al volop gaande: met bestaande en nieuwe windparken en groeiende aantallen zonnepanelen. Hiervoor is het essentieel dat er voldoende transportcapaciteit op het elektriciteitsnet beschikbaar is zodat de stijgende opwek van en vraag naar duurzame elektriciteit gewaarborgd blijft. Het Programma-team Elektriciteit pakt een faciliterende rol in de realisatie van de RES 1.0.

Waar werken we aan

De doelstelling van het Programma Elektriciteit is primair gericht op het verduurzamen van het Zeeuws elektriciteitsverbruik. Doel is om in 2030 alle elektriciteit duurzaam op te wekken waarbij ingezet wordt op de extra opwek van gemiddeld 90MW per jaar middels wind- en zonne-energie op land. Daarmee mikt Zeeland op 3 TWh (11 PJ) aan hernieuwbare elektriciteit in 2030. Zo dragen we meer dan evenredig bij aan de landelijke opgave.

In Zeeland zit de netbeheerder voortdurend bij overheden en initiatiefnemers aan tafel om locaties en prioriteiten van energieprojecten af te stemmen. Omdat de energie-infrastructuur in de Zeeuwse industriegebieden zeer bepalend is voor het toekomstig energiesysteem benaderen en betrekken we de industrie actief. Landschappelijke kwaliteiten, biodiversiteit en een fijne leef-omgeving zijn leidend bij het inpassen van wind- en zon-projecten. Voor windenergie hanteren we een concentratiebeleid met aangewezen locaties. Voor zon-PV hebben we een Zeeuws afwegingskader (ladder).

Highlights uit 2021

De trend van een **toename in de duurzame opwek** heeft zich ook in 2021 doorgezet. In totaal is er 103 MW aan duurzame energie toegevoegd. Dat is een toename van ongeveer 10%. Van de 103 MW draagt 75 MW bij aan de RES doelstellingen. De andere 28MW bestaat uit kleinschalige zonnepanelen in de particuliere markt. RES Zeeland zit momenteel op bijna 55% van de 2030-doelstelling. De groei van duurzame opwek ligt in lijn met de lange termijn doelstelling. Dat gaat niet vanzelf. Aandacht en samenwerking blijven noodzakelijk om richting toekomst doelen te halen.

De **netcapaciteit** in Nederland loopt terug. In veel gebieden wordt congestie afgeroepen. In Zeeland blijft congestie vooralsnog beperkt tot Schouwen-Duiveland en Tholen, maar ook in (delen van) de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Terneuzen en Noord-Beveland

wordt de netcapaciteit schaarser. De gemeenten Hulst en Noord-Beveland zitten in de gevarenzone. Enduris en TenneT breiden de netcapaciteit uit, maar roepen ook op om met alternatieve oplossingen aan de slag te gaan.

In Zeeland wordt een **pilot** opgezet vanuit het landelijk programma Programmeren/Prioriteren dat gericht is op een meer **integraal energiesysteem**. Daarnaast krijgt Zeeland ook vanuit Programma Energiehoofdstructuur volop aandacht. Tenslotte is de gezamenlijke Zeeuwse industrie de Cluster Energie Strategie opgeleverd.

Realisatie van duurzame opwek

Er is veel interesse in het opzetten van zon- en windprojecten in Zeeland door ruimte en de vele zon- en winduren. Realisatie

duurzame opwek in 2021

(inclusief prognose):

In het opgesteld vermogen

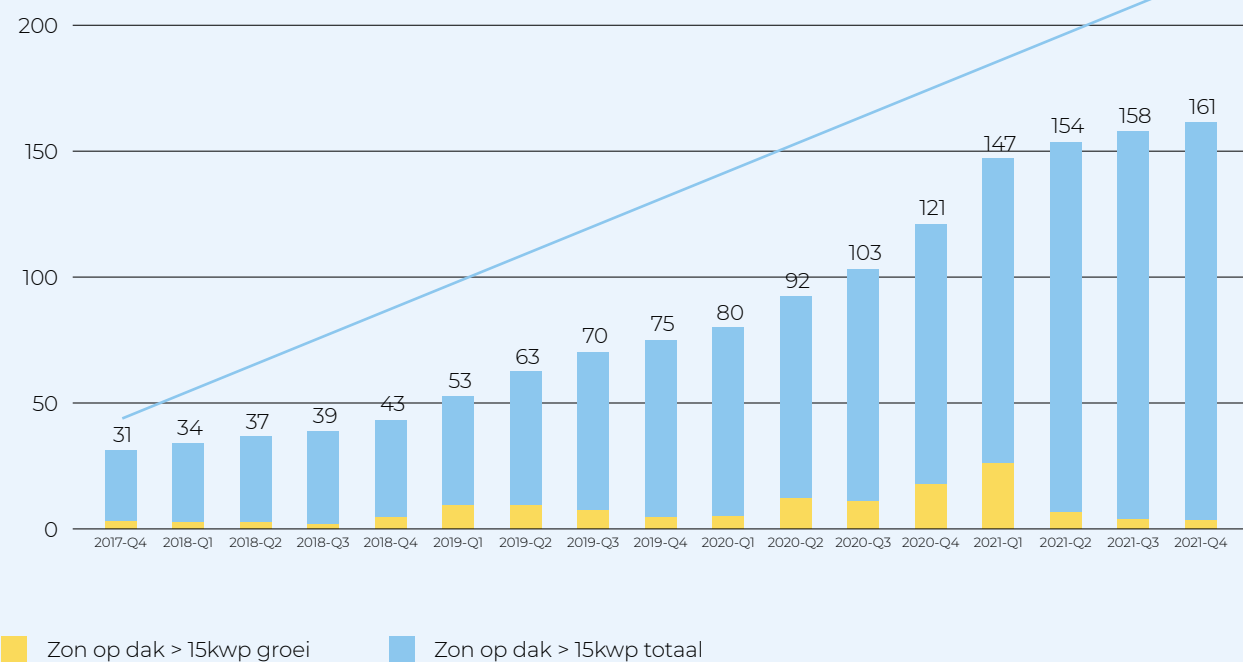
aan zon & wind wordt onderscheid gemaakt in:

- vermogen aan zonnepanelen op daken met een vermogen groter dan 15 kW;
- vermogen aan zon in veldopstellingen;
- vermogen aan windenergie in windmolens.

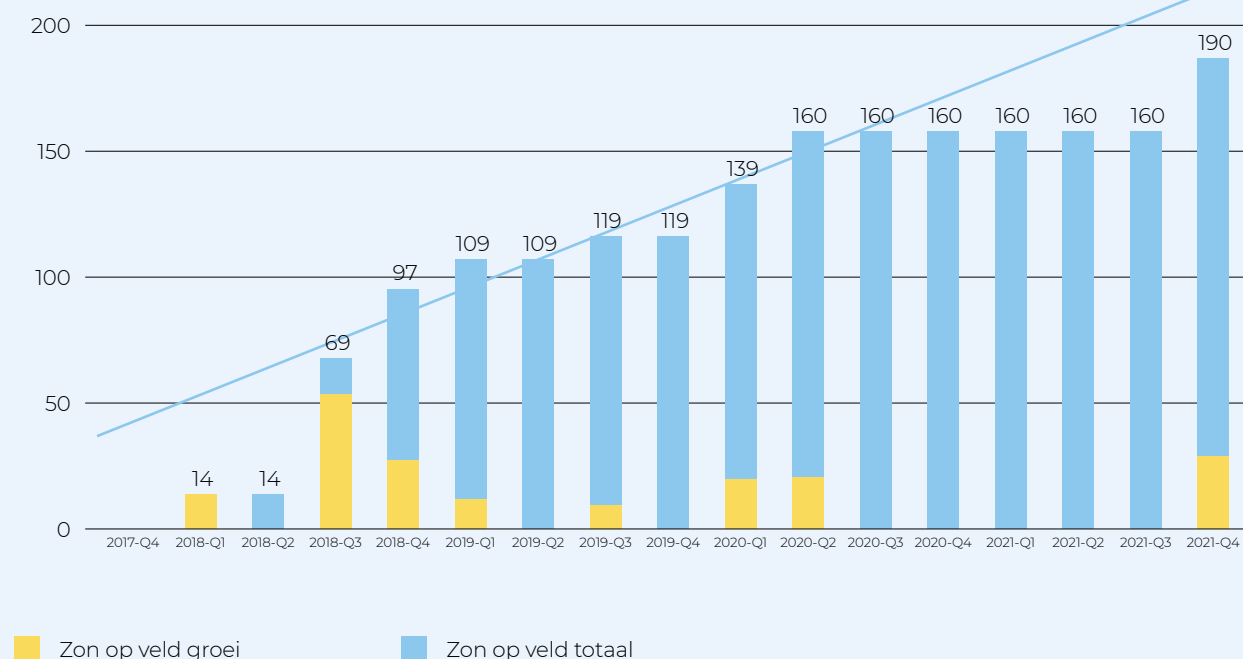
Verder wordt het vermogen aan zonnepanelen op daken met een vermogen kleiner dan 15 kW actief bijgehouden maar telt deze niet mee in de doelstelling.

Vermogen zon-op-dak met een projectvermogen groter dan 15 kW is in 2021 t/m Q3 gestegen met 40 MW. Dit komt overeen met een stijging van bijna 35%. De stijging komt voor een flink deel voor rekening van een grootschalig project bij Verbrugge Terminals. Ondanks de groei zal continue aandacht noodzakelijk zijn om de doelstellingen te realiseren. Er is momenteel een achterstand op de tussentijdse doelstellingen. Er is mede daarom door Zeeuwind, Provincie Zeeland en Enduris een pilot opgezet om proactief 250 dakeigenaren te benaderen vanuit een zon-op-dak loket.

Vermogen zon op dak > 15kWp in MWp t.o.v. doelstelling

Vermogen zon op veld in MWp t.o.v. doelstelling

De afgelopen anderhalf jaar is er één, maar tegelijk ook groot, project bij gekomen. Het betreft een project van Shell New Energies in Sas van Gent en heeft een omvang van 30MW. Met het project zijn realisatie en tussentijdse doelen weer dichterbij elkaar komen (stijging van 19%).

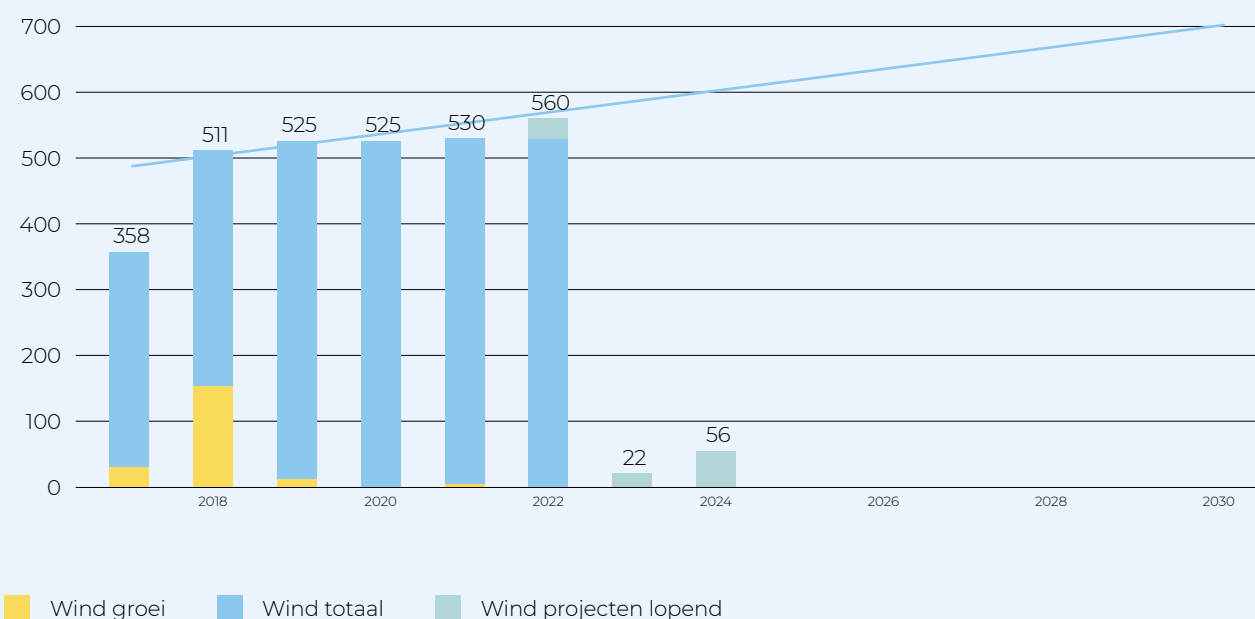
Het totale zonvermogen is in 4 jaar tijd ongeveer vertienvoudigd. Ondanks die flinke stijging wordt de lineaire lijn die moet leiden tot 1.000 MW zon in 2030 maar net behaald. Het gaat niet vanzelf. Medewerking, samenwerking en inspanning van alle partijen (publiek en markt) blijven noodzakelijk.

Het vermogen van kleine oppervlaktes aan zonnepanelen op daken (kleiner dan 15KW) is in 2021 gegroeid met 166 MW. Dat is een stijging van 28 MW (+17%). Het gaat hier om kleinverbruik (particulieren – MKB). Intussen heeft 1 op de 4 aansluitingen in Zeeland zonnepanelen. Daarmee loopt Zeeland mee in de nationale kopgroep. Dit vermogen telt niet mee voor de RES volgens de richtlijnen vanuit NPRES, maar heeft indirect wel impact op de RES doelstellingen omdat ook dit vermogen afgevoerd moet worden via het regionale elektriciteitsnet. Daarnaast is er een directe link tussen deze

kleinverbruikers en het verduurzamen van de Gebouwde Omgeving.

Nauwelijks toename in wind

Het vermogen aan wind in Zeeland is al enkele jaren stabiel rond de 525 MW. Er zijn op verschillende plaatsen in Zeeland concrete projecten bekend, maar ook plannen op langere termijn. Daarnaast moet repowering (vergroten van vermogen bij het vervangen van bestaande turbines) zorgen voor extra vermogen. In totaal is er in 2021 5MW aan windvermogen bijgekomen (1% toename).

Vermogen wind in MWp t.o.v. doelstelling

Het draagvlak voor windprojecten neemt af. Windprojecten ondervinden steeds meer weerstand bij omgevingsdialogen en inspraakprocedures. Dit zorgt ervoor dat ontwikkeltrajecten langer duren en/of stopgezet worden. Het bereiken van de winddoelstellingen in 2030 zal een forse uitdaging zijn. Samen met andere tafels en het kernteam wordt daarom de participatiemethode verder uitgewerkt. Dit kan helpen bij het vasthouden of verbeteren van het draagvlak.

Realisatie voldoende transportcapaciteit

De sterke stijging van de duurzame opwek zorgt voor uitdagingen op het vlak van landelijke en regionale netcapaciteit. De groei gaat lokaal sneller dan dat netbeheerders de netcapaciteit kunnen laten groeien. Mede dit heeft in 2021 geleid tot een toename van knelpunten in Zeeland. Op Schouwen-Duiveland en Tholen is sprake van congestie, maar ook in (delen van) de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Terneuzen en Noord-Beveland wordt de netcapaciteit schaarser. Dit kan invloed gaan hebben op de groeimogelijkheden van duurzame opwek.

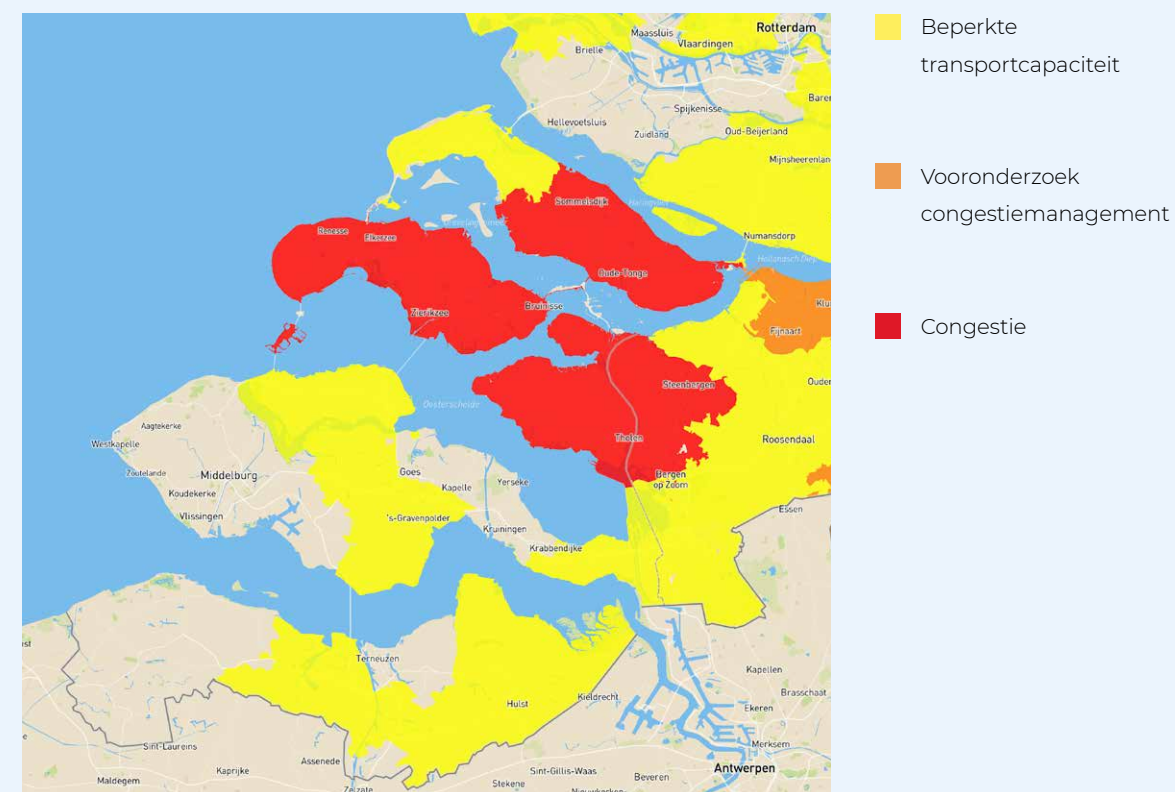
Op landelijk niveau wordt door een werkgroep, waaraan o.a. EZK, BZK, IPO, VNG, Unie van Waterschappen en Netbeheer Nederland deelnemen, gesproken over de mogelijkheden van meer publieke regie op de investeringen in infrastructuur. Het gaat hier dan om programmeren en prioriteren van infrastructuur. In de afgelopen maanden is op landelijk niveau vooral gewerkt aan begripsvorming, rolverdelingen en scoping. Het is een 'sturingsconcept' om keuzes te

maken over de fasering en prioritering van uitbreidingen in energie-infrastructuur, betreffende het gereguleerde (elektriciteit, gas) en niet-gereguleerde domein (waterstof, warmte) en dat allemaal met inachtneming van het Omgevings-instrumentarium. Op landelijk niveau vindt sturing plaats vinden via het Programma Energie Systeem (PES) Rijk in combinatie met o.a. Gasunie en Tennet. Op regionaal niveau vindt sturing plaats vinden via Regionale

Energie InfraStructuur (REIS), waarbij de provincies aan het stuur zitten met ondersteuning van de regionale netbeheerders. Om meer inzicht te krijgen in de vragen die nog beantwoord moeten worden op praktisch, wettelijk en regulatorisch vlak zijn drie pilot gebieden aangewezen om aan de slag te gaan. Zeeland is zo'n pilot gebied. De provincie Zeeland heeft het voortouw genomen om deze pilot op te zetten.

Capaciteitskaart duurzame opwek - 14 oktober 2021

Bron: Netbeheer Nederland

Om tot gezamenlijke prioritering van investeringen in infrastructuur te komen is er samenwerkings-model met de ZEA partners opgezet. De ontwikkelingen in de verschillende sectoren zullen leiden tot een toename van energievraag en –aanbod. Hiervoor zal de capaciteit van de energie-infra-structuur op landelijk, regionaal en lokaal niveau flink moeten worden uitgebreid. De maakbaarheid daarvan zal vanwege beperkte middelen (financiën en human resources) een uitdaging worden. Er is een grote wisselwerking tussen

systemen (elektriciteit, gas, warmte, waterstof) op alle schaalniveaus. Van integrale (sectorale) plannen (RES, CES, RAL, economische plannen, woningbouw opgave) tot goed werkend energiesysteem met de juiste ruimtelijke inpassing gaat niet vanzelf. Dit vraagt om regie, programmeren, afwegen en coördinatie. De samenwerkings-overeenkomst tussen de ZEA partners is hier een opmaat toe.

Om inzicht te krijgen in de uitdagingen en de investerings-noodzaak op het gebied van

industrie-infrastructuur in de Schelde-Deltaregio is een Cluster Energie Strategie (CES) opgeleverd door Smart Delta Resources (SDR). De analyse van de mogelijkheden van grootschalige waterstofproductie (Motie Borsele) is daar in mee-genomen. Daarnaast kan gemeld worden dat de Gasunie en North Sea Port een overeenkomst hebben ondertekend voor de ontwikkeling van een regionaal transportnetwerk voor waterstof in Zeeland.

Programma Mobiliteit

Introductie

Het Programma Mobiliteit zet zich in voor een provincie waarin alle mobiliteit, personen- en goederen-vervoer emissievrij plaatsvindt. Ook andere aspecten waar voertuigen of mobiele werktuigen voor nodig zijn, zoals bouwprojecten en vuilnisophaaldiensten, dienen op termijn te gebeuren zonder uitstoot. Dit alles willen we bereiken zonder in te moeten leveren op onze levensstandaard. Sterker nog, snelle stappen zullen leiden tot nieuwe kansen waardoor werkgelegenheid en welvaart stijgt terwijl de uitstoot daalt. Dat wordt, net als bij de andere programma's, samen met en door diverse stakeholders die, vanuit hun eigen rol, actief betrokken zijn bij de doelen van het programma.

Waar werken we aan

De doelstelling van het Programma Mobiliteit is primair gericht op het verduurzamen van personen- en goederenvervoer. Doel is om in 2030 49% CO₂ te besparen. Dit komt neer op een besparing van 1.029 Kton CO₂. Het Programma Mobiliteit legt met name de prioriteit bij het stimuleren van elektrisch personenvervoer, het terugdringen van CO₂- uitstoot bij zakelijke mobiliteit en de realisatie van de laadinfrastructuur. In de RES 1.0 staat een groot aantal projecten beschreven waar voornamelijk Zeeuwse bedrijven mee aan de slag zijn gegaan. Het Programmteam Mobiliteit zet hierbij in op het enthousiasmeren/ inspireren en waar nodig het ondersteunen van projecten.

Er zijn op dit moment 28 projecten afgerond, 32 projecten in uitvoering, en 16 projecten in te opstartfase. We faciliteren en stimuleren de realisatie van (semi) openbare laadpunten in Zeeland. Kenmerkend voor Zeeland zijn de toeristen die met de auto komen. Hieraan besteden we bijzondere aandacht, omdat door hun komst bijzonder pieken ontstaan in de vraag naar energie. Zeeland heeft daarnaast verduurzamingsmaatregelen benoemd voor: personenmobiliteit, de logistieke sector, zee-, kust- en binnenvaart en havens, het inkoopbeleid van overheden en het openbaar vervoer.

Highlights uit 2021

Door honderden betrokkenen vanuit overheden, bedrijfsleven en maatschappij, zijn bijna 80 activiteiten en (deel)projecten opgestart. Er zijn op dit moment 28 projecten afgerond, 32 projecten in uitvoering, en 16 projecten in te opstartfase. Invulling gebeurt veelal vanuit daadwerkelijke (beroepsmatige) betrokkenheid bij het onderwerp. Naast “grote” projecten als Laadinfra voor het personenvervoer, worden er ook gefocuste projecten opgezet die bijdragen aan het behalen van de doelstelling. Initiatieven als “Schone Lucht Akkoord” en koppelingen met “Wind in de zeilen”, maken het mogelijk om op alle fronten actief te zijn. Projecten maken veelal deel uit van activiteiten die geïnitieerd zijn door Zeeland Connect, Provincie, Impuls, HZ, Waterschap en gemeenten.

De explosieve groei in laadinfrastructuur heeft zich ook 2021 doorgezet en is nog verder versneld. Afgelopen jaar bedroeg de groei in laadpalen zelfs bijna 50% en staat de teler op ongeveer 2000 laadpalen in de (semi)publieke ruimte. Naar verwachting houdt de groei aan in gelijke trend met de groei van het elektrische wagenpark. Het streefcijfer van 10.000 laadpalen in 2030 blijft dus reëel.

Verduurzamen personenmobiliteit

Activiteiten ten aanzien van de verduurzamen personenmobiliteit zijn geclusterd in drie werkstromen:

- Bedrijven helpen om CO₂ uitstoot van hun zakelijke mobiliteit te reduceren
- Reduceren fossiele particuliere autokilometers
- Stimuleren elektrisch personenvervoer met als doel meer elektrische personenauto's

Inmiddels zijn er 15 projecten afgerond, 17 projecten in uitvoering en 7 projecten in de opstartfase.

Verduurzaming logistieke sector

Zeeland Connect is een belangrijke partner als het gaat om het proces van verduurzaming binnen de logistieke sector in gang te zetten en te houden. Waar mogelijk is gezocht naar een versterking van de aard van de samenwerking. Vanuit de Topsector Logistiek heeft Zeeland Connect een subsidie ontvangen teneinde modal shift projecten te entameren. Opstart gezamenlijk project van Gem. S-D, Zeeland Connect, Impuls en het bedrijfsleven om te komen tot emissievrije stadlogistiek in combinatie met inzet medewerkers met achterstand tot de arbeidsmarkt. Subsidie hiervoor is aangevraagd in het kader van project “Wind in de zeilen”. In het kader van WP3 is gestart met het “uitzetten” van emissievrije bestelwagens bij het bedrijfsleven

Duurzaam GWW en duurzaam inkopen overheden

In het kader van het concept Regionale Mobiliteitsstrategie wordt uitgegaan van de inzet van emissievrij doelgroepenvervoer. De inkoop voor doelgroepenvervoer ligt bij de gemeenten. Zij zijn afgelopen jaar onder meer geadviseerd inzake de inkoop van reinigingsvoertuigen.

Figuur 4 In samenwerking met de ZMF is een communicatie campagne opgestart over de toekomst van mobiliteit.

Openbaar vervoer

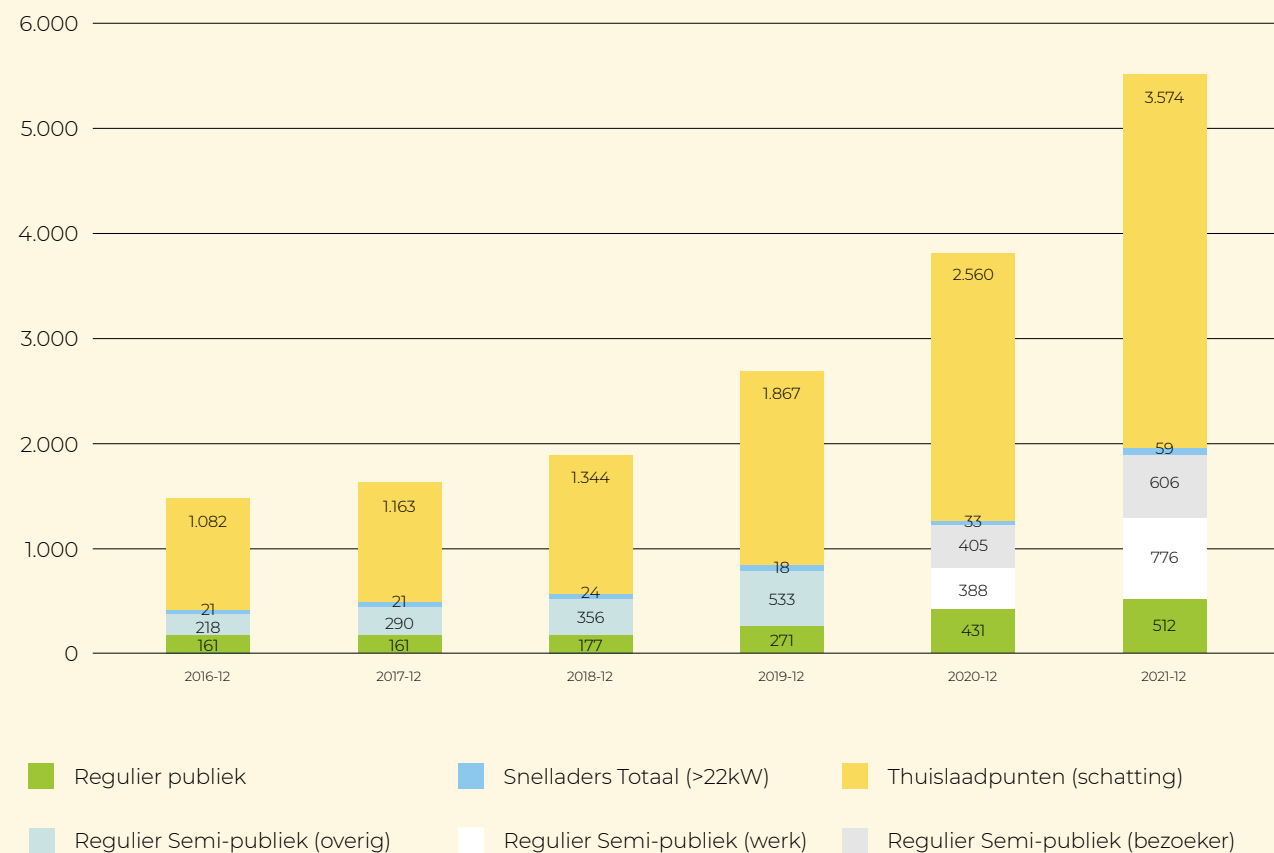
De concessie Openbaar Vervoer in Zeeland wordt in 2024 vernieuwd. Onder aansturing van de Provincie Zeeland is de Projectgroep Slimme Mobiliteit al ruim een jaar actief. In de projectgroep participeren alle stakeholders en ook RES MOB. Vanuit verzamelde kennis wordt inmiddels toegewerkt naar concretisering van de plannen. In de afgelopen maanden zijn alle doelgroepen in aparte trajecten

gevraagd te reageren op de nu bekende ideeën. Inmiddels is de concept Regionale Mobiliteitsstrategie opgesteld en kan worden voorgelegd aan de besturen.

Laad- en tankinfra

Het aantal elektrische personenwagens neemt exponentieel toe. Daarnaast wordt een overstap van de logistieke sector naar emissievrij vervoer steeds waarschijnlijker.

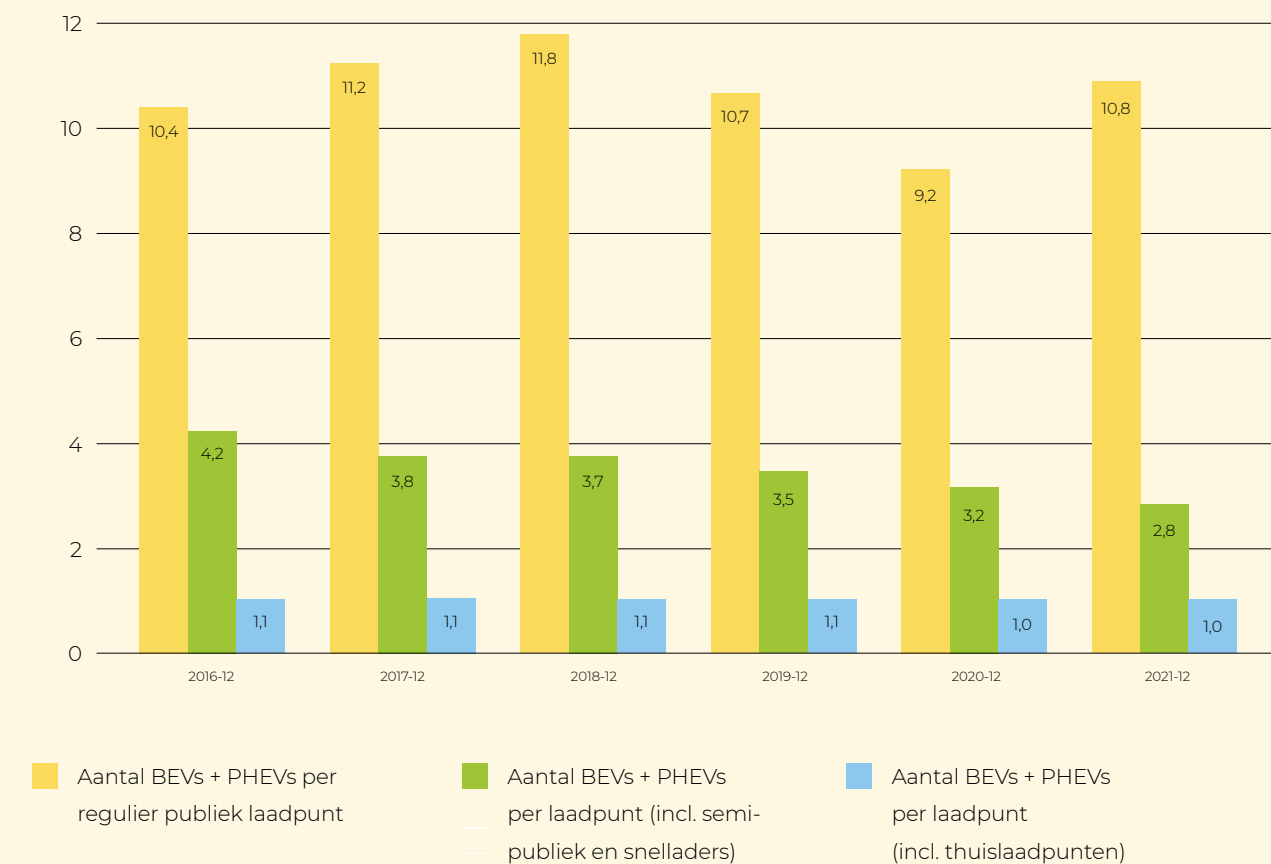
Voor de laadinfra voor personenauto's is grote vooruitgang geboekt (zie onderstaande figuur). Gemeenten zijn in de laatste fase voor het opstellen van laadvisie en verkeersbesluit. Niet alleen de aanleg van laadpalen moet daarom worden opgevoerd, ook voor de logistieke sector moeten voorzieningen worden gerealiseerd. Misvatting kan zijn dat "veel Zeeuwen" op eigen terrein kunnen opladen en er dus minder laadpalen

Laadinfrastructuur in provincie Zeeland

noodzakelijk zijn. Daarbij wordt vergeten dat de bezoekers aan de provincie zeker zo veel behoefte hebben aan oplaadmogelijkheden. Mede om die reden is de app Park the Sun gelanceerd met informatie over laden bij parkeerterreinen en tegelijk ook op de parkeerterreinen zonnepanelen als dak te plaatsen.

Onderstaande ontwikkeling van het aantal (semi) elektrische voertuigen (BEV's en PHEV's) per laadpunt

geeft een indicatie van de ontwikkeling van de 'laaddruk'. Die is, met dank aan de explosieve groei aan laadpunten in Zeeland consistent. Onderstaand figuur toont het aantal stekkerauto's (volledig elektrisch + plug-in hybride) per laadpunt in drie verschillende ratio's. Het aantal stekkerauto's is gebaseerd op een onderbouwde schatting en geen hard getal.

Ratio stekkerauto's vs laadpunten in provincie Zeeland

**ZEEUWS
ENERGIE
AKKOORD**

Jaarrapportage 2021

zeeuwsenergieakkoord.nl